

NOTATKA / NOTE

Nowe stanowiska *Labidura riparia* (PALLAS, 1773) (Dermaptera: Labiduridae) w okolicach Radomia

New records of *Labidura riparia* (PALLAS, 1773) (Dermaptera: Labiduridae) in the vicinity of Radom

Marek MIŁKOWSKI

ul. Królowej Jadwigi 19 m. 21, 26-600 Radom; e-mail: milkowski63@wp.pl

KEY WORDS: cosmopolitan species, anthropogenic habitats, riverine alluvia, faunistic records, red list, Central Poland.

Obcążnica nadbrzeżna *Labidura riparia* (PALLAS, 1773) jest jedynym w Polsce przedstawicielem podrodziny Labidurinae (Dermaptera: Labiduridae). Ten stosunkowo duży i charakterystyczny skorek zamieszkuje piaszczyste brzegi rzek, wydmy śródlądowe i nadmorskie, a także zrekultywowane składowiska i żwirownie (BAZYLUK 1976, ŻURAWLEW i in. 2022). Jest gatunkiem kosmopolitycznym. W Polsce notowany z rozproszonych stanowisk w różnych częściach kraju (BAZYLUK 1976). Ostatnio podawany z Pobrzeża Bałtyku, Wyżyny Lubelskiej, Wyżyny Małopolskiej, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej, Pojezierza Pomorskiego i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (ŻURAWLEW i in. 2022). Jak dotąd obcążnica nie była podawana z okolic Radomia. Najbliższe stanowiska zlokalizowane były na prawym brzegu Wisły, na północ od Puław (ŻURAWLEW i in. 2022). Gatunek umieszczony został na „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce” w kategorii LC (najmniejszej troski) (LIANA 2002).

L. riparia jest gatunkiem termofilnym, ale duże znaczenie dla jego występowania ma jednocześnie obecność podsiąkającej wody. Takie warunki spełniają naturalnie ukształtowane, piaszczyste brzegi rzek. Obcążnica znajduje tu optymalne warunki do rozwoju i miejscami występuje bardzo licznie. Siedliska pochodzenia antropogenicznego, np. piaskownie są środowiskami nietrwałymi. Po kilku latach od zaprzestania eksploatacji zarastają w wyniku sukcesji lub też są rekultywowane, stopniowo zmieniają się na tyle, że najprawdopodobniej nie są przydatne do życia i rozwoju *L. riparia* (obserwacje własne).

Podczas wieloletnich obserwacji entomologicznych prowadzonych w okolicach Radomia *L. riparia* zanotowano na 7 stanowiskach (Ryc.):

Nizina Mazowiecka:

- Puszcza Kozienicka, EC22 Wola Chodkowska (51.6675°N, 21.4250°W), 28 VIII 2004, 2♀♀, na składowisku żużla i popiołu Elektrowni „Kozienice” (Enea),
- Puszcza Kozienicka, EC21 Cecylówka-Brzózka (51.5566°N, 21.3405°W), 24 VIII 2019, 1♂, piaskownia na wydmie w otoczeniu boru sosnowego młodszych klas wiekowych oraz łągu nad strumieniem Kosionek,
- EC32 Wilczkowiec Górny ad Kozienice (51.6889°N, 21.4590°W), 10 V 2020, 2 VIII 2020, 17 VII 2021, 3 VII 2022, kilkadziesiąt osobników, pod martwym drewnem i w korzeniach traw oraz młodych wierzb i topól – piaszczysta łąka na Wiśle,
- Puszcza Kozienicka, EC30 Żytkowice (51.4808°N, 21.5613°W), 26 VI – 16 VII 2022, 8 exx., w pułapce Barbera, świeżo zrekultywowana piaskownia w otoczeniu boru sosnowego,
- EC23 Przydworzyce ad Magnuszew (51.7281°N, 21.4206°W), 23 IX 2023, 1 ex. (szczątki), pod kępą zeschniętej trawy – piaszczysty brzeg Wisły.

Wyżyna Małopolska:

- EC10 Radom-Wincentów, lata 90. XX w., 2 exx., pod martwym drewnem w pobliżu kopalni piachu, wydma nad rzeką Mleczną,
- EB58 Lucimia ad Przyłęk (51.2739°N, 21.8441°W), 10 IX 2023, 1♀, na piaszczystym brzegu Wisły, z rzadka porośniętym młodymi topolami.

Obcążnica może być gatunkiem wskaźnikowym dobrego zachowania naturalnych, suchych i piaszczystych, a także piaszczystych i szlamistych pobrzeży rzek oraz umiarkowanym udziałem na ich powierzchni szczątków organicznych i żywej roślinności.

Ryc. Stanowiska *Labidura riparia* w okolicach Radomia: A) zrekultywowana piaskownia, Puszcza Kozienicka, Żytkowice, B) piaszczysty brzeg rzeki Wisły, Wilczkowice Górne, C) *Labidura riparia* - samica i samiec, D) *Labidura riparia* – zaniepokojony samiec, E) *Labidura riparia* – larwa.

Fig. Localities of *Labidura riparia* in the vicinity of Radom: A) reclaimed sand pit, Kozienicka Forest, Żytkowice, B) sandy bank of the Vistula River, Wilczkowice Górne, C) *Labidura riparia* – female and male, D) *Labidura riparia* – anxious male, E) *Labidura riparia* – larva.

Współcześnie takie siedliska często podlegają przekształceniom. Na naturalnie ukształtowanych pobrzeżach rzek, poza obciążoną występują inne rzadkie gatunki owadów, np. chrząszcze z rodziny biegaczowatych – *Cicindela arenaria viennensis* (SCHRANK von PAULA, 1781), *Omophron limbatum* (FABRICIUS, 1777), z rodziny sprężykowatych – *Negastrius* sp., a także Anthicidae (NAKLÁDAL 2011, TRAUTNER 1996, obserwacje własne). Zdaniem autora *L. riparia* powinna uzyskać wyższą rangę na „Czerwonej liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce” i zostać zaklasyfikowana do kategorii zagrożenia VU (umiarkowanie narażony na wyginiecie).

PIŚMIENNICTWO

BAZYLUK W. 1976. Skorki - Dermaptera. Katalog Fauny Polski. PWN, Warszawa, XVII, 3: 1-19.

- LIANA A. 2002. Orthoptera – Prostoskrzydłe i inne owady ortopteroidalne. In: GŁOWACIŃSKI Z. (ed.), Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. (ss. 115–121). Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków, 155 ss.
- NAKLÁDAL O. 2011. Results of beetles (Coleoptera) survey of Zástudánčji National Nature Reserve (Central Moravia) 2008 – part I. Časopis Slezského Musea v Opave (A), **60**: 63-78.
- TRAUTNER J. 1996. Historische und aktuelle Bestandssituation des Sandlaufkäfers *Cicindela arenaria* Fusselin, 1775 in Deutschland (Col., Cicindelidae). Entomologische Nachrichten und Berichte **40** (2): 83-88.
- ŻURAWLEW P., GROBELNY S., ORZECHOWSKI R., RADZIKOWSKI P., RUTKOWSKI T. 2022. New data on the distribution of cockroaches (Blattodea) and earwigs (Dermaptera) in Poland. Fragmenta Faunistica, **65** (1): 11-24.

Wpłynęło: 2 października 2023
Zaakceptowano: 20 października 2023